

ความคุ้มครองสิทธิของนายเงินตามพระไอยการทาส *

The Protection of the Rights of the Money Master according to Phra Aiyakan That

อภิชาติ ปานสังข์, ธนารักษ์ ห้วยเล็ก, แพรพรรณ ศาสตร์เวช,
มณีเพชร ไทยน้อย และ ชาวลิต สมพงษ์เจริญ
Apichat Pansang, Thanarak Hauylek, Prawpan Satwech,
Maneephet Thainoi and Chaowalit Sompongjaroen
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Law Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Muban Chombeung Rajabhat University
Corresponding Author, E-mail: Chaowalit.14@icloud.com

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าความคุ้มครองนายเงินในพระไอยการทาสในประเด็นสิทธิของนายเงินตามกรรมธรรม์ชายฝากทาส เหตุแห่งการเรียกคืนเงินค่าตัวทาส และการเลิกสัญญา บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอ 1) บทนำ 2) ผู้เป็นนายเงิน 3) กรรมธรรม์ชายฝากทาส 4) บทบัญญัติในพระไอยการทาสที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของนายเงิน และ 5) วิเคราะห์ความคุ้มครองสิทธิของนายเงินตามพระไอยการทาส และ 6) สรุปองค์ความรู้จากบทความบทความนี้ คือ ความคุ้มครองนายเงินเกิดขึ้นจากข้อตกลงในการปฏิบัติตามสัญญาอย่างเคร่งครัด เมื่อนายเงินได้ชำระค่าตัวของทาสไปแล้ว นายเงินย่อมได้รับมอบทาสตามสัญญา หากไม่มีการส่งมอบตัวทาส หรือเหตุสำคัญอันเกิดแก่

* ได้รับบทความ: 23 มีนาคม 2563; แก้ไขบทความ: 5 กันยายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 7 กันยายน 2563

ตัวทาสทำให้ นายเงินไม่อาจใช้งานทาสได้ เช่น เป็นโจรผู้ร้าย สัญญายอมสิ้นสุดลงทันทีโดยผลทางกฎหมายโดยไม่ต้องมีการบอกเลิกทางสัญญา องค์ความรู้นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาสัญญาตามพระไอยการลักษณะภูหนี่ ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้ให้กู้ซึ่งคล้ายคลึงกับนายเงินและเหตุแห่งการเลิกสัญญาตามพระไอยการนี้ว่าเป็นอย่างใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาวิจัยทางประวัติศาสตร์กฎหมายไทยในเชิงลึกต่อไป

คำสำคัญ: นายเงิน; พระไอยการทาส; กฎหมายตราสามดวง

Abstract

This academic article aims to present the results of a study and research on the protection of the Money Master in Phra Aiyakan That on the issue of the silver master under the sell on consignment of slavery contract, causes of contract refund and termination. This academic, the authors will present 1) introduction, 2) the Money Master 3) the sell on consignment of slavery contract 4) the slavery provisions that protect the rights of the Money Master, and 5) analyze the protection of the Money Master's rights in in Phra Aiyakan That and 6) summary. The knowledge of this article is that the money master protection arises from a strict contract performance agreement. When the Money Master has paid the cost of the slave. The money master was given the slave contract. If the slave is not delivered or an important incident that caused the slave to make the master of money unable to use the slave, such as a thief. The contract shall be terminated immediately with legal effect without termination of the contract. This knowledge can be applied to the study of the Phra Aiyakan Laksana Ku Ni which provides protection to lenders similar to the Money Master And what is the reason for the termination of this Phra Aiyakan. This will be useful for further in-depth research of Thai law history.

Keywords: The Money Master; Phra aiyakan That; Three Seals Law

1. บทนำ

นายเงินเปรียบเสมือนเจ้าหนี้หรือเจ้าของเงินเป็นผู้รับซื้อทาสมาใช้ในเรือนของตนทาสเปรียบดังทรัพย์สินของนายเงิน หน้าที่หลักของนายเงิน คือ หากทาสหลบหนี เป็นผู้ร้ายหรือทำของนายเงินเสียหาย พระไอยการทาสได้ให้ความคุ้มครองสิทธิของนายเงินในตัวทาสอย่างรอบด้านที่สุด (กำพล เวชสุทัศน์, 2521) ทั้งนี้ เนื่องจากทาสมีหลายประเภทในสมัยอยุธยา และช่วงต้นของกรุงรัตนโกสินทร์ และมีสถานะทางกฎหมายเปรียบดังเช่นทรัพย์สินของนายเงิน และถือสถาบันทางสังคมชั้นล่างที่สุดที่มีกฎหมายคุ้มครองการซื้อขายทาสอย่างเสรี ทำให้ทาสมีจำนวนมากขึ้น เพราะทาสยอมขายตัวลงเป็นทาสเพื่อบรรเทาความยากจนขั้นแค้นที่ตนได้รับ (ชุดิกาญจน์ ฉลองวงศ์, 2555)

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการคุ้มครองสิทธิของนายเงินตามพระไอยการทาส เป็นการให้ความสำคัญในเรื่องของสิทธิ และหน้าที่ตามกรรมธรรม์ขายฝากทาสซึ่งเป็นสัญญาสามฝ่ายระหว่างนายเงิน ทาส และผู้ขายฝากทาส ที่ต้องปฏิบัติตามกันอย่างเท่าเทียม กฎหมายได้กำหนดความคุ้มครองของทั้งนายเงิน ทาส และผู้ขายฝากทาสไปพร้อมกันด้วย และกำหนดหน้าที่ของนายเงินในการดูแลทาส ไม่ให้ใช้งานหนักเกินไปกว่าความสามารถของทาสที่จะทำได้ เมื่อทาสได้มาใช้แรงงานในครัวเรือนของนายเงินเป็นเสมือนหนึ่งของการชดใช้ดอกเบี้ยด้วยแรงงาน ทั้งนี้ ทาสอาจไถ่ตนเองให้เพื่อเป็นไทก็ได้ตามเงื่อนไขของสัญญา และเงื่อนไขอื่นที่กำหนด เช่น การบวช แสดงให้เห็นถึงการคุ้มครองสิทธิของทาสในพระไอยการนอกจากการคุ้มครองสิทธิของนายเงินแต่เพียงอย่างเดียว ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2. ผู้เป็นนายเงิน

นายเงิน หมายถึง ผู้เป็นเจ้าของเงินที่มีผู้ขายฝากทาสไว้ตามกรรมธรรม์ขายฝากทาส โดยกำหนดระยะเวลาการไถ่ตัวทาส นายเงินเป็นคู่สัญญาที่เป็นผู้จ่ายเงินค่าตัวของทาสให้กับผู้ขายฝากทาส หลังจากนั้น ผู้ขายฝากทาสจะต้องมีการส่งมอบตัวของทาสให้มาอยู่กับนายเงิน มิฉะนั้น จะเป็นการผิดสัญญาในทันที และต้องจ่ายค่าป่วยการ ค่าปรับไหม หรือฟิโนยเข้าภาคหลวง ทาสมีหน้าที่รับใช้ทำการงานในเรือนเบี้ยของนายเงิน และจะได้รับการดูแลจากนายเงิน ปรามินทร์ เครือทอง (2547) กล่าวว่า นายเงินเปรียบเสมือนเจ้าหนี้ในกรรมธรรม์ขายฝากทาส

เมื่อรับซื้อทาสมาแล้ว นายเงินหน้าที่เลี้ยงดูทาสเหมือน “ทรัพย์สิน” ของนายเงินที่สามารถช่วงใช้ได้ และทำงานในเรือนเบี้ย โดยทาสไม่ต้องทำมาหากินเลี้ยงชีพ นายเงินจะเป็นผู้ดูแลทาสทั้งเรื่องของการกินอยู่ แต่ทาสก็จะขาดอิสรภาพ และไม่อาจใช้ชีวิตได้ตามความประสงค์ของตน โดนต้องตกอยู่ภายใต้ข้อสัญญาตามกรรมธรรม์ขายฝากที่ทำเอาไว้กับนายเงินจนกว่าจะมีการไถ่ตัวตามข้อกำหนดที่ได้ตกลงกันเอาไว้ ทาสถึงจะหลุดพ้นจากความเป็นทาส และมีอิสรภาพอย่างแท้จริง

นายเงินมีหน้าที่ควบคุมดูแลทาส และต้องดูแลรักษาทาสเหมือนเจ้าของทรัพย์สินจะพึงดูแลทรัพย์สินของตนเอง จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า พระไอยการทาสได้กำหนดชื่อนายเงินเอาไว้หลายแห่งแตกต่างกัน อันได้แก่ “นายเงิน ทาน เจ้าสิน เจ้าเบี้ย เจ้าทาส” ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบริบททางกฎหมายแล้วเชื่อว่าชื่อของนายเงินในแต่ละมาตราได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เมื่อมีการชำระกฎหมายในสมัยรัชกาลที่ 1 ซึ่งได้มีการรวบรวมกฎหมายทาสที่กระจัดกระจายมาไว้ในที่เดียวกัน จึงทำให้ชื่อของนายเงินในมาตราต่าง ๆ มีความลึกลับกันอยู่บ้าง แต่มีความหมายเดียวกัน

นายเงินจึงเปรียบเสมือนคนที่มีพระคุณต่อทาส และผู้ขายทาส ในฐานะของผู้ให้โอกาสทาสในการเข้ามาอยู่ในการดูแลจากนายเงิน และเป็นผู้ให้เงินแก่ผู้ขายทาสเพื่อนำเงินไปทำมาค้าขาย เมื่อเป็นเช่นนั้น พระไอยการทาสจึงได้กำหนดการคุ้มครองสิทธิของนายเงินเอาไว้เป็นพิเศษ แตกต่างจากคู่สัญญาอื่น คล้ายคลึงกับการคุ้มครองผู้ซื้อฝากตามสัญญาขายฝากในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปัจจุบันที่กำหนดให้ความคุ้มครองของผู้ซื้อฝากซึ่งใช้ทรัพย์สินได้ตามสมควรจนกว่าผู้ขายฝากจะมาไถ่ทรัพย์สินตามระยะเวลาที่กำหนด

ส่วนผู้ขายทาสเมื่อได้รับเงินค่าเบี้ยค่าตัวทาสไปแล้ว ก็สามารถนำทุนไปค้าขาย เมื่อได้กำไรมาแล้ว ก็จะนำเงินมาไถ่ตัวทาสคืนเพื่อให้ทาสเป็นไทตามสัญญา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554ค) แต่มีได้หมายความว่าทาสจะได้รับการไถ่ตัวไปทุกกรณี เพราะยังคงมีทาสอยู่ในสังคมสยามจำนวนมากจนถึงการประกาศเลิกทาสในสมัยรัชกาลที่ 5

3. กรรมธรรม์ขายฝากทาส

กรรมธรรม์ขายฝากทาส เป็นสัญญาที่แพร่หลายมากที่สุดในสมัยกรุงศรีอยุธยาตลอดมาจนถึงสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ก่อนมีการประกาศเลิกทาส สัญญานี้เป็นสัญญาที่รู้จักกันดีเพราะเป็นสัญญาที่สำคัญก่อให้เกิดการลดฐานะของไพร่ลงเป็นทาสตามที่พระไอยการทาสได้ให้อนุญาต

ให้มีการขายฝากกันได้ (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2528) คำว่า กรรมธรรม์ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554ก) ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า เป็นหนังสือสัญญามุ่งจะให้สัญญาขายฝากคนลงเป็นทาสที่กำหนดให้มีการไถ่ตั้งได้ในภายหลัง อันเป็นความหมายเช่นเดียวกับพจนานุกรมฉบับมติชน (มติชนออนไลน์, 2547) การซื้อขายทาสระหว่างนายเงินกับผู้ขายฝากทาสตามกรรมธรรม์นั้น จะเกิดขึ้นเมื่อนายเงินรู้จักบิดามารดาญาติพี่น้องของทาส และตกลงทำการซื้อขายกันโดยทำเป็นกรรมธรรม์ และต้องมีประกันประกอบ คือ การกำหนดเงื่อนไขใน ระยะเวลาการไถ่ เบี้ยปรับตามสัญญา เช่น ถ้าทาสหลบหนี จะต้องเสียค่าสินไหม

บรรดาเงื่อนไขในสัญญานี้จะถูกกำหนดร่วมกันโดยนายเงิน และผู้ขายฝากทาส หรือผู้เป็นญาติของทาสที่เป็นผู้รับประกันต่อนายเงินว่าทาสสามารถทำงานในครัวเรือนได้อย่างแข่งขัน ไม่เป็นผู้มีโรคอันมาก จะไม่หลบหนี หรือก่อความเสียหายใด ๆ แก่นายเงิน (ร.แลงการ์ด, 2526) การใช้งานของทาสถือว่าเป็นการใช้ดอกเบี้ยตามกรรม์ขายฝากทาสแล้ว และจะกำหนดดอกเบี้ยจากผู้ขายฝากทาสไม่ได้ เพราะการใช้แรงงานของทาสก็เปรียบเสมือนการใช้ดอกเบียที่ไม่อาจคิดเป็นจำนวนเงินได้ แต่คิดจากผลประโยชน์ที่นายเงินได้รับ เหตุนี้จึงไม่สามารถเรียกดอกเบี้ยได้ ร.แลงการ์ด (2526) กล่าวว่า ทาสผู้เป็นเรือนเบี้ย ผลของงานที่ทำให้ให้นายเงินนั้นเสมือนหนึ่งเป็นการชำระดอกเบี้ยอยู่แล้วในตัว โดยที่นายเงินไม่มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยจากตัวทาส และนายเงินไม่มีสิทธิที่จะยึดถือเอาตัวทาสขายฝากไปตลอดเสมือนหนึ่งว่าเป็นทาสขาดค่าได้ (หมายถึงทาสที่ขายขาดค่าตัว และไม่ให้อีต้าว) เพราะไม่ยอมใช้ดอกเบียนั้นไม่ได้ เพราะกำหนดเอาไว้ในกรรมธรรม์แต่แรกว่าให้มีสิทธิไถ่ตัวได้

จึงเห็นได้ว่าการขายทาสมีวัตถุประสงค์ตามสัญญาที่เจาะจงเพื่อนำมาใช้แรงงานในครัวเรือน ภาคเกษตร หรือตามคำสั่งของนายเงิน วัตถุประสงค์นี้ถูกกำหนดการตกลงกัน หากว่าเมื่อตกลงซื้อขายกันจนสำเร็จ ผู้ขายฝากมีหน้าที่ส่งตัวทาสมาให้กับนายเงิน หากทาสนั้นไม่สามารถปฏิบัติงานได้ หรือกลายเป็นผู้มีโรคเสียก่อน และเป็นภาระแก่นายเงิน ผู้ขายทาส หรือญาติของทาสที่ให้ประกันจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย และหากทำความเสียหายต่อนายเงิน หรือทาสไม่ปฏิบัติตามที่นายเงินสั่ง นายเงินก็มีสิทธิยึดสิ่งของที่ได้อำไว้เป็นประกันนั้นไว้เช่นกัน หรืออาจเป็นเหตุให้ยกเลิกสัญญาได้เช่นกัน

หน้าที่ตามกรรมธรรม์ขายฝากทาสระหว่างนายเงินกับผู้ขายฝากทาสจึงเป็นไปตามเงื่อนไขตามกรรมธรรม์ หน้าที่หลักของนายเงินซึ่งมีต่อผู้ขาย คือ เมื่อกรรมธรรม์ขายฝากทาสเป็นสัญญาที่กระทำขึ้นด้วยเงินสด เมื่อนายเงินจ่ายค่าตัวทาสไปให้กับผู้ขายฝากทาสแล้ว นายเงิน

ย่อมไม่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อผู้ขายฝากทาสอีก นายเงินมีหน้าที่รับเงินที่ผู้ขายทาสนำมาไถ่ตัวของทาส และนายเงินต้องส่งตัวทาสนั้นกลับคืนไป (ร.แลงกาต์, 2526) การรับเงินค่าตัวไถ่ทาสมีผลสำคัญเป็นการปลดทาสให้เป็นไท การไถ่ตัวทาสเช่นนี้เป็นการใช้หนี้ให้แก่ทาสทุกประเภทที่กำหนดเอาไว้ในพระไอยการทาส แม้ทาสชนิดขายขาดซึ่งแต่เดิมไม่มีสิทธิไถ่ได้เลย ก็สามารถทำการไถ่ค่าตัวจนตนเองหลุดพ้นเป็นไทได้

ส่วนหน้าที่ของผู้ขายฝากทาสซึ่งมีต่อนายเงิน ผู้ขายทาสมีหน้าที่ไถ่ถอนค่าตัวทาสคืนจากนายเงินตามเวลาที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ หรือเมื่อนายเงินเรียกร้องให้คืน หากมิได้กำหนดเวลากันไว้ โดยผู้ขายทาสมีหน้าที่ชดเชยแต่ต้นเงินเท่านั้น

ลักษณะพิเศษของกรมธรรม์ขายฝากทาสอีกประการหนึ่ง คือ การคืนตัวทาสให้แก่ผู้ขายทาสไปเพื่อหานายเงินคนใหม่มาช่วยไถ่ทาสก็สามารถทำได้ ผู้ขายทาสสามารถที่จะเอางานเงินที่ได้จากการขายทาสให้กับนายเงินคนใหม่มาไถ่ตัวทาสกับนายเงินคนแรกได้ ทำให้ทาสหลุดพ้นจากนายเงินเดิม และตกไปอยู่ในความครอบครองของนายเงินคนใหม่ เช่นนี้ก็ถือว่าเป็นการไถ่ตัวทาสเช่นกัน แต่ผลเสียคือ ทาสจะตกเป็นทาสต่อเนื่องกันไปไม่สิ้นสุดจนกว่าจะได้ตัวเอง หรือผู้ขายฝากมาไถ่ตัวให้

ผลของกรมธรรม์ขายฝากทาสระหว่างนายเงินและผู้ขาย โดยทั่วไปย่อมเป็นเช่นเดียวกับผลระหว่างผู้เป็นคู่สัญญาในสัญญากู้ยืมเงิน และสัญญาขายฝากที่มีกำหนดให้มีการไถ่ตัวทาสได้ เป็นกรณีที่มีกฎหมายบังคับอย่างเด็ดขาดให้ผู้ขายทาสต้องทำการไถ่ตัว มิฉะนั้น ทาสจะตกเป็นของนายเงินตลอดไป (นฤมิตร สอดสุข, 2543) ส่วนดอกเบี้ยจากสัญญาจะเป็นการได้ประโยชน์จากงานของทาส ทั้งนี้ นายเงินอาจเรียกเอาเงินค่าตัวทาสที่จ่ายไปจากผู้ขายทาสคืนได้ หากผู้ขายทาสตกลงขายทาสแล้ว แต่เมื่อเวลาส่งมอบทาส ส่งตัวทาสมาแล้วช้า หรือเกินกว่าเวลาที่กำหนดกันไว้ อันเป็นการทำผิดเงื่อนไขตามสัญญา (ตามมาตรา 21 และมาตรา 22) พระไอยการทาสจึงกำหนดว่า นายเงินก็มีสิทธิที่จะเรียกเงินคืนจากผู้ขายได้เต็มจำนวน พร้อมทั้งค่าป่วยการ หรือค่าเสียเวลาที่นายเงินควรจะได้รับ อันเป็นการความคุ้มครองสิทธิของนายเงินเพิ่มเติมไปจากกรมธรรม์กำหนด นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติคุ้มครองนายเงินอีกว่าหากทาสหนีกลับเรือนไป หรือสูญหายไปประหารใด ทาสก็จะถูกลงโทษ (ตามมาตรา 28) มิฉะนั้น ต้องปรับไหม หรือค่าปรับกับผู้ขายทาส

4. บทบัญญัติในพระไอยการทาสที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของนายเงิน

บทบัญญัติในพระไอยการทาสเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายตราสามดวงซึ่งเป็นการของการรวบรวมกฎหมายสมัยอยุธยาซึ่งได้รับการชำระ และรวบรวมเป็นหมวดหมู่เอาไว้ วินัย พงษ์ศรีเพียร (บก.) (2550) กล่าวว่า เป็นประมวลกฎหมายที่มีโครงสร้าง และองค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด เป็นการประมวลพระราชกำหนดบทพระไอยการในเรื่องต่าง ๆ ก่อนมีการประกาศใช้ระบบประมวลกฎหมายในสยามยุคต่อมา ในบทบัญญัติพระไอยการทาสได้บัญญัติการคุ้มครองนายเงิน ทาส และผู้ขายฝากเอาไว้หลายมาตรา ในที่นี้จะขอกล่าวเพียงบทบัญญัติกฎหมายที่ให้การคุ้มครองนายเงินเท่านั้น พร้อมทั้งคำอธิบายเพิ่มเติม ดังนี้

4.1 สิทธิในกรรมธรรมขายฝากทาส “1 มาตราหนึ่ง ถ้าผู้พล่าพ่อแม่นายเงิน เอาซื้อลูกเมียข้าคนใดในกรรมธรรมขาย ท่านว่าเป็นสิทธิ แม้เจ้าสินบอกก็ตีมิได้บอกก็ตีแก่ตัวเรือนเบี้ยซึ่งมีชื่ออยู่ในกรรมธรรม นั้นท่านว่าเป็นสิทธิได้โดยกระบิลเมืองท่านเหตุว่าเจ้าผู้พล่าพ่อแม่นายเงินนั้นเป็นอิศรภาพแล” (วินัย พงษ์ศรีเพียร (บก.), 2550)

มาตรานี้แสดงให้เห็นถึงกฎหมาย (กระบิลเมือง) ให้สิทธิในการเอาคนลงขายเป็นทาส แม้ว่าจะคนในครอบครัวเดียวกัน หรือแม้แต่การขายฝากตัวเองก็ตาม เช่น เป็นผู้พล่าของนายเงิน เอาตัวเองมาขายลงเป็นทาส เช่นนี้ทำได้ เพราะกฎหมายให้อิสระแก่ผู้ใดก็ได้ที่จะขายตนเองลงเป็นทาส หรือขายลูกเมีย ข้าคนของตนเองก็ได้เช่นกัน ทาสที่ขายตัวจะมีสถานะเป็น “ทาสน้ำเงิน” ซึ่งคำเป็นเรียกทาสที่ขายตัวแก่นายเงิน ส่งผลให้ลูกที่เกิดกับนายเงิน มีสถานะทางกฎหมายกลายเป็น “เรือนเบี้ย” ไปด้วย คือ เป็นทาสไปด้วยเพราะเหตุที่เป็นลูกของ “ทาสน้ำเงิน” แม้ว่าการกรรมธรรมขายฝากทาสจะมีได้ระบุชื่อของลูกก็ตาม

มีข้อน่าสังเกตอยู่ว่า ถ้าผู้พล่าของนายเงิน เอาตัวของนายเงินลงขายกรรมธรรมขายฝากทาสที่นายเงินเป็นคู่สัญญาเองจะทำได้หรือไม่ เห็นว่าไม่อาจทำได้ เพราะทาสถือว่าเป็นลูกหนี้ นายเงินถือว่าเป็นเจ้าหนี้ ลูกหนี้กับเจ้าหนี้จะเป็นคนเดียวกันไม่ได้ เข้าลักษณะหนี้เคลื่อนกลิ้งกัน ทำให้หนี้จากกรรมธรรมขายฝากทาสระงับลง และไม่อาจบังคับได้

4.2 สิทธิในการขายฝาก “3 มาตราหนึ่ง ผู้ใดขาดแคลนมีอาสนเอา พี่น้องหรือลูกหลานญาติไปขายฝากประจำเชิงกระยาเบื้อแสนหนึ่ง 2 หรือ 3 แสนขึ้นไป ให้ค่อยใช้ค่อยสอยอย่าให้ทำร้ายแก่ผู้คนท่าน ถ้ามันหนี ให้เอาไปเวนแก่ผู้ขายคืนเรียกเอาเงิน ถ้าเจ้าเบี้ยมีคดีประการใด ๆ เอามันผู้ทาสให้ไปต่างตัว แลมันต้องตีจำ ไซ้หรือตรวนหรือข้อคา ทวนด้วยหนังจำตากแดดตากฝนแช่น้ำ

ทาระกรรมต่างตัวก็ดีต่าง บุตรหรือภรรยาหรือพี่น้องพ้องพันธุตนั้นก็ดี ท่านว่าเจ้าเบี้ยนั้นมิชอบให้
ผูกโทษแก่เจ้าเบี้ย เบี้ยค่าคนนั้นเท่าใดให้ลดเสียกึ่งหนึ่ง ถ้าเอามันไปทวนด้วยลวดหนึ่งใช้ จะเอา
ค่าตัวทาสนั้นมิได้เลย ถ้าขายขาดค่าเจ้าเบี้ยนายเงินผิดระแวงราชการพระเจ้าอยู่หัวประการใด
ถ้าต้องโทษแทนนายเงิน ท่านว่าหาโทษแก่เจ้าเบี้ยนายเงินมิได้เพราะว่าขาดค่าเป็นสิทธิ ถ้าหนีหาย
ตายใช้ ตกแก่นายเงิน” (วินัย พงศ์ศรีเพียร (บก.), 2550)

คำว่า “เชิงกระยาเบี้ย” หมายถึง สิ่งที่ส่งชำระแทนดอกเบี้ยเงินกู้ เช่น มอบบุตรภริยา
ให้รับใช้การงานต่างทาสแทนการจ่ายดอกเบี้ย คำนี้อาจเรียกว่า กระยาเบี้ย หรือ เชิงกระยาดอกเบี้ย
ก็เรียก ส่วนคำว่า “อาสน” แปลว่า ชดสน

มาตรานี้แบ่งออกเป็นสามส่วน ส่วนแรก กฎหมายมุ่งคุ้มครองทาสที่ถูกขายแทนการ
จ่ายดอกเบี้ยที่มีมูลหนี้ที่สูงมาก กฎหมายมองว่าอาจยอมเป็นทาสเพื่อการทดแทนบุญคุณ ดังนั้น การ
ใช้สอยทาสจึงควรใช้งานอย่างปกติชน และเหมาะสม ไม่ให้เชื้ยนติ หรือทำร้าย เพื่อป้องกันมิให้ทาส
หนี มิฉะนั้น หากทาสหนีไป อาจต้องไปเรียกใช้เงินคืนจากผู้ขายฝากทาสซึ่งผิดไปจากวัตถุประสงค์
จากการขายทาสตามมาตรานี้

ในส่วนที่สอง ถ้า “เจ้าเบี้ย” คือ นายเงินต้องคดีความถึงขนาดต้องติดคุก หรือถูก
สอบสวนคดีความ นายเงินกลับสลับตัวของตนกับทาสก็ดี หรือได้นำบุตรภรรยาของทาสไปแทนตัว
นายเงินก็ดี จนทาส หรือบุตรภรรยาต้องถูกจำคุก หรือถูกทำทรมานเพื่อให้รับสารภาพ หากความ
ปรากฏภายหลังว่าเป็นการจำคุก หรือการสอบสวนผิดตัว กฎหมายไม่ให้เอาโทษแก่นายเงิน
แต่กฎหมายกลับให้ปลดค่าตัวทาสลงเสียกึ่งหนึ่ง แสดงให้เห็นว่า กฎหมายยอมให้มีการสลับตัว
ระหว่างนายเงินผู้กระทำความผิดกับตัวทาสผู้บริสุทธิ์ได้ ทาสที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำของ
นายเงินให้ได้รับสิทธิในการลดค่าตัว

ในแง่ของกฎหมาย ทาสมีสถานะเป็นทรัพย์สินของนายเงิน นายเงินจะใช้ทาสไปทำกิจ
อันใดก็ได้ รวมไปถึงใช้ให้ไปถูกดำเนินคดีแทนตนก็ได้ ทาสก็ต้องถือตามคำสั่งเช่นนั้น เมื่อผลของการ
พิสูจน์ออกมาพบว่ามิใช่ตัวนายเงิน ทาสสมควรที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิโดยลดค่าตัวลง เพราะ
ความจงรักภักดีที่มีต่อนายเงิน ทั้งนี้ ถ้าทาสถูกสอบสวนหรือลงโทษถึงขนาดถูกโบยตีด้วยด้วยความ
ทารุณโหดร้าย ทาสจะเป็นไทในทันที กฎหมายให้ถือว่าค่าตัวของทาสนั้นเป็นสินไปในทันที และจะ
เรียกค่าตัวจากทาสนั้นมิได้

ในส่วนที่สาม กฎหมายยังกำหนดให้สิทธิแก่นายเงินที่จะรับซื้อตัวทาสแบบขายขาด
ค่าตัว คือ ขายแบบไม่มีข้อกำหนดให้ทำการไถ่ตัวได้ ผลที่เกิดขึ้นคือ ทาสนั้นจะตกเป็นทาสของนาย

เงินตลอดไปตลอดชีวิต แต่ถ้ากำหนดในสัญญาไว้เช่นนี้ถือว่าผิดพระโอัยการทาสที่เป็นกฎหมายให้ไถ่ตัวทาสได้ เมื่อทำผิดพระโอัยการทาสแต่ต้น หากทาสนั้นได้หนีไปด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม หนีนั้นยอมสิ้นไป และนายเงินจะกลับไปเรียกเอาเงินค่าขายฝากทาสจากตัวผู้ขายฝากมิได้ จึงเห็นได้ว่ากฎหมายยอมรับเอาข้อสัญญาที่ทำระหว่างกัน และหลักศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาในการทำสัญญาเป็นสำคัญ เมื่อนายเงินทำผิดกฎหมายที่ให้อยอมให้ทาสไถ่ตัว แต่ในสัญญากำหนดเอาไว้มิให้ไถ่ หากทาสได้หลบหนีไป ตาย หรือสาบสูญ หนี้ที่เกิดขึ้นจากการขายฝากทาสยอมตกเป็นพับ คือ สูญไปทั้งหมดจะไปเรียกร้องค่าตัวทาสคืนจากผู้ขายทาสไม่ได้

4.3 สิทธิในการทำกรรมธรรมแก่นายเงิน “4 มาตราหนึ่ง ผู้ใดขายคนลูกเมียสิ่งอันใดแก่ท่าน แลทำสารกรรมธรรมให้เจ้าสินๆ ก็หาซื้อให้เงินแก่ผู้ขายๆ เอาเงินท่านไป แล้วมิได้เอาสิ่งอันขายมา ให้แก่ท่านๆ ว่าลงท่านถ้าพิจารณาเปนสัจให้เอาต้นสินตั้งใหม่ทวีคูณยกทุนให้เจ้าของ เหลือนั้นเปนสินใหม่หรือฟิโนย” (วินัย พงษ์ศรีเพียร (บก.), 2550)

คำว่า “สิน” หมายถึง เงิน หรือ ทรัพย์สิน คำว่า “เจ้าสิน” หมายถึงนายเงิน “สินใหม่” หมายถึง ค่าเสียหายที่ฝ่ายแพคดีต้องจ่ายให้แก่ผู้ชนะคดี (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554ข) “ฟิโนย” หมายถึง เงินค่าปรับเป็นภาคหลวง หรือการปรับเข้าส่วนราชการ มาตรานี้คุ้มครองนายเงินที่ถูกลงขายฝากทาส โดนผู้ขายฝากทาสมิได้ส่งตัวทาสตามสัญญา จนเกิดมีการฟ้องร้องเป็นคดีความ เมื่อศาลพิจารณาได้ความจริง ศาลจะสั่งให้จ่ายค่าค่าสินใหม่ทดแทนโดยเอาต้นเงินเป็นตัวตั้งแล้วทวีคูณเพื่อกำหนดเป็นค่าเสียหาย หรือเงินค่าปรับเข้าภาคหลวง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ตัดสินคดี

4.4 สิทธินายเงินในการเอาค่าตัวทาส “11 มาตราหนึ่ง ขายพี่น้องผู้คนไว้แก่ท่านๆ ใช้อยู่ ถ้าแต่ในสามขวบลงมาแลมันเป็นผู้ร้ายคุมพวกฟ้องปล้นสะดมฆ่าฟันท่านตายให้เป็นจุลาจลในแผ่นดิน เอามาพิจารณาเปนสัจ ให้ผู้เชิงเบี้ยใช้ จงเติมค่า เพราะมันพ่อลงเอาผู้ร้ายให้ท่านใช้ ถ้าพันสามขวบขึ้นไปจะเอาค่าคนคืนมิได้เลย เปนพับแก่นายเงินแล” (วินัย พงษ์ศรีเพียร (บก.), 2550)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554ข) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ตกเป็นพับ” หมายถึง นับเป็นสูญ กล่าวคือ หนี้ของนายเงินตกเป็นสูญไป คำว่า “จุลาจล” หมายถึง ความสับสนวุ่นวาย ความปั่นป่วนไม่เป็นระเบียบ ความไม่เรียบร้อย (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554ข) คำว่า “ปล้นสะดม” อาจหมายถึง ปล้นโดยวางยาให้เจ้าทรัพย์หลับก่อน หรือ ยกพรรคพวกใช้กำลังเข้าชิงทรัพย์ผู้อื่น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554ค) มาตรานี้เป็นการคุ้มครองนายเงินในการเรียกใช้ค่าตัวทาสจาก “เรือนเบี้ย” หรือทาสในเรือนเบี้ย ซึ่งเป็น

ลูกของทาสที่ถูกขาย และมีสถานะเป็นลูกของ “ทาสน้ำเงิน” ซึ่งคำเป็นเรียกทาสที่ขายตัวแก่นายเงิน เกณฑ์อายุของทาสในเรือนเบี้ย คือ สามขวบขึ้นไปหรือต่ำกว่านั้น อายุจะถูกใช้ก็ต่อเมื่อมีผู้ขายฝากทาสเอาพี่น้องผู้คนของตนมาขาย และมีเด็กติดมาด้วย ทำให้เด็กมีสถานะเป็นเรือนเบี้ยที่สามารถนำมาช่วงใช้ได้ แต่เมื่อปรากฏในภายหลังว่าทาสถูกขายนี้กระทำความผิดกฎหมาย ทาสน้ำเงินจะต้องถูกลงโทษ เช่น จำคุก ส่งผลให้ทาสในเรือนเบี้ยต้องตกติดไปกับตัวทาสด้วย เมื่อเป็นเช่นนั้น นายเงินย่อมได้รับค่าตัวทาสคืนหรือไม่ พิจารณาจากอายุของทาสในเรือนเบี้ยเป็นสำคัญ ถ้าอายุต่ำกว่าสามขวบ ให้คืนค่าตัวทาสเต็มจำนวนค่า แต่ถ้าอายุกว่าสามขวบไปแล้ว ค่าตัวทาสนับเป็นสูญ

ข้อสังเกตในมาตรานี้ อาจเป็นไปได้ว่า เกณฑ์อายุเป็นเกณฑ์ที่นายเงินสามารถเรียกคืนค่าตัวทาสได้ อาจมีความสัมพันธ์กับความประพฤติดังเด็กที่อาจสมรู้กับโจรเป็นคนดูต้นทางให้กับโจร หรืออาจร่วมลงมือปล้น เมื่อโจรทั้งหลายถูกจับและดำเนินคดี เด็กผู้สมรู้ย่อมถูกดำเนินคดีไปด้วยหนี้ของนายเงินจึงเป็นสูญ เพราะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม กฎหมายไม่ได้กำหนดอย่างชัดเจนว่าอายุกว่าสามขวบนั่นคือเท่าไร ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะอายุมากพอที่จะรู้ความที่ปล้นนั้น จึงเป็นเหตุให้เด็กนั้นต้องรับผิดชอบ

4.5 สิทธิของนายเงินเอาเงินคืนจากผู้ขาย และค่าป่วยการ “21 มาตราหนึ่ง ชายผู้คน ช้างม้าหรือวัวควาย แลทรัพย์ผ้าผ่อนแก้ท่าน รับเอาเงินแล้วยังมิได้ส่งผู้คน ช้างม้าหรือวัวควาย ผ้าผ่อนแก้ท่าน แลอุบายว่าผู้คน ช้างม้าวัวควาย ผ้าผ่อนนั้นหายแลจะส่งเงินคืนแก้ให้แก้ท่าน ให้คิดเอาค่าป่วยการหนึ่งเดือนละสามพัน” (วินัย พงษ์ศรีเพียร (บก.), 2550)

คำว่า “ป่วยการ” เป็นคำกริยา หมายถึง ไร้ประโยชน์ หรือไม่เกิดผลใด ๆ ถ้าเป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง เรียกค่าชดเชยหรือ ผลประโยชน์จากเวลา หรือการงานที่เสียไปว่า ค่าป่วยการ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554ฉ) คำว่า “อุบาย” หมายถึง วิธีการอันแยบคาย เล่ห์เหลี่ยม เล่ห์กล ชั้นเชิง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554ช) กฎหมายมุ่งคุ้มครองนายเงินจากผู้ขายทาสที่ได้รับเงินค่าตัวทาสทำผิดกรรมธรรมที่กำหนดให้ต้องส่งทาสที่ได้ขายภายในกำหนด แต่ลงนายเงินว่าทาสได้หนีหายไปแล้ว แสดงให้เห็นถึงกฎหมายได้ให้ความสำคัญต่อหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา กฎหมายจึงกำหนดว่าเมื่อผิดสัญญาแล้ว ผู้ขายทาสต้องส่งใช้เงินค่าตัวทาสคืน และต้องจ่าย “ค่าป่วยการ” จากการเสียผลประโยชน์จากการไม่ได้รับตัวทาสมาใช้ในการงานในครัวเรือน ค่าป่วยการนี้กฎหมายกำหนดเอาไว้ค่อนข้างสูง และเป็นอัตราที่ตายตัว เข้าลักษณะเบี้ยปรับเชิงลงโทษแก่ผู้ผิดสัญญา ค่าป่วยการนี้อาจจ่ายค่าป่วยการเพียงครั้งเดียว หรือผ่อนจ่ายค่าป่วยการก็ได้แล้วแต่ที่จะตกลงกัน

4.6 สิทธิของนายเงินเรียกเงินคืน “22 มาตราหนึ่ง เซนใจขาดแคลนเอาบุตรภรรยาพี่น้อง พ้องพันธุญาติทาส ชายหรือหญิง ช่างม้าโคกระบือสรรพสิ่งใดๆ มาขายแก่ท่าน ครั้นรับเอาเงินแล้ว ท่านให้เงินสิ่งอันขายแต่ใน๓วัน ถ้าพ้นนั้นผู้ขายมิได้ส่งซึ่งสิ่งอันขายแก่ท่าน แลสิ่งอันขายนั้นหนีหายตายท่านให้คืนสินท่านจงถ้วน” (วินัย พงษ์ศรีเพียร (บก.), 2550)

คำว่า “เซียวใจ” หมายถึง ยากจนขั้นแค้น หรือยากจนมาก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) มาตรานี้เป็น การคุ้มครองนายเงินให้ได้รับตัวทาสตามที่กำหนดเอาไว้ในกรรมธรรม์ จะเห็นได้ว่าการส่งตัวทาสตามสัญญา นั้น ในมาตราก่อน ๆ มิได้กำหนดให้มีกำหนดระยะเวลาในส่งตัวทาสมายังนายเงินว่าเป็นเมื่อใด แต่เมื่อพิจารณาตามมาตรานี้ พบว่า การกำหนดระยะเวลาการส่งตัวทาส ต้องกระทำภายในสามวันนับแต่วันที่รับเงินค่าตัวทาส ถ้าพ้นจากนี้ไปแล้ว มิได้ส่งตัวทาสมาให้กับนายเงิน หรือทาสนั้นได้หนีหายไป กฎหมายกำหนดให้คืนเงินค่าตัวทาสทั้งหมดโดยไม่มีค่าป่วยการอย่างความในมาตรา 21 แต่อย่างใด แต่ถ้าจับได้ว่าเป็นอุบายหลอกลวงเอาเงินของนายเงิน ผู้ขายฝากทาสจะต้องเสียค่าป่วยการให้กับนายเงินด้วย ดังความในมาตรา 21

4.7 สิทธิของนายเงินลงโทษทาส “28 มาตราหนึ่ง ผู้ใดเอาลูกแลทาสไปขายฝากไว้แก่ท่าน แล้ว อยู่มาทาสซึ่งไปขายฝากไว้แก่ท่านนั้นหนีมาหาตน ถ้าแลเจ้าเบี้ยนายเงินนั้นตามมาถามหาพรางว่ามีได้มา แล้วอยู่มานายเงินมาพบในเรือนตนท่านว่าอำพรางเอาทาสท่านไว้ให้ป่วยการ ยกไว้ในเวียง 3 วันนอกเวียง 5 วันพ้นนั้นให้ไหมวันละ 11,000 ถ้าแลพ้นเดือนหนึ่งไปให้ไหมขวบค่าคนนั้นแล” (วินัย พงษ์ศรีเพียร (บก.), 2550)

คำว่า “เวียง” หมายถึง เมืองที่มีกำแพงล้อม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) เจ้าเบี้ยนายเงิน หมายถึง นายเงิน

มาตรานี้เป็นการคุ้มครองนายเงินในกรณีที่ทาสได้หลบหนีนายเงิน แล้วมีผู้ อำพรางซุกซ่อนทาสนั้นไว้ เมื่อนายเงินได้มาติดตามทาส แต่ผู้อำพรางซุกซ่อนมิได้บอกนายเงินหรือบอกว่าไม่รู้เห็น จนนายเงินได้พบตัวทาสที่บ้านของผู้นั้น กฎหมายให้คิดค่าปรับไหมเป็นวันวันละ 11,000 เบี้ย ซึ่งค่าปรับสูงสุดอยู่ที่หนึ่งเดือน โดยใช้การนับ “เดือนแบบไทเดิม” คือเป็นการนับวันที่ใช้การสังเกตรูปร่างของดวงจันทร์ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยแบ่งเป็นข้างขึ้นและข้างแรม ซึ่งใช้เวลาประมาณ 30 วัน จึงถือว่าเท่ากับ 1 เดือน เมื่อพ้นระยะเวลานี้ ค่าปรับไหมจะเป็นอัตราที่คิดจาก “ขวบค่า” คือ การใช้อายุของทาสเป็นเกณฑ์การคำนวณค่าปรับไหม มีข้อสังเกตอีกว่า คำว่า “ขวบ” หมายถึง ปี รอบปี เป็นลักษณะนามใช้แก่อายุ เป็นที่น่าสนใจว่าการคิดค่าป่วยการตามมาตรานี้ ให้อาจ

ใช้เกณฑ์อายุของทาสเป็นฐานในการคำนวณค่าปรับไหม ซึ่งทาสในแต่ละช่วงอายุน่าจะมีอัตราค่าตัวที่แตกต่างกัน ดังนั้น ค่าปรับไหมที่ตั้งฐานที่เป็นจากอายุจึงมีความแตกต่างกันไปตามอายุของทาส

5. วิเคราะห์ความคุ้มครองสิทธิของนายเงินตามพระไอยการทาส

ผลการศึกษาพบว่า ความคุ้มครองของนายเงินพระไอยการทาสเกิดขึ้นจากการทำกรรมธรรม์ขายฝากทาส เป็นสำคัญ สัญญาที่เกิดขึ้นเกิดจากการตกลงระหว่างคู่สัญญาสามฝ่าย คือ นายเงิน ทาส และผู้ขายฝาก ความคุ้มครองนี้ไม่ใช่ความคุ้มครองทางกฎหมาย แต่เป็นการคุ้มครองผลของสัญญาตามกรรมธรรม์ขายฝากทาสที่เกิดขึ้นจากการตกลงกันตามสัญญา ความคุ้มครองนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีการตกลงกัน และเป็นการมุ่งคุ้มครองสถานะทางสัญญาของนายเงินที่เป็นคู่สัญญาเป็นสำคัญ กล่าวคือ การที่นายเงินชำระค่าตัวทาสด้วยเงินสด แล้วจึงจะมีสิทธิรับตัวทาสเอาไว้ในความครอบครองของตน ตราบใดที่นายเงินยังไม่ได้ชำระเงิน นายเงินไม่มีสิทธิเรียกร้องให้ส่งตัวทาสแต่อย่างใด จึงเท่ากับว่าสิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายฝากส่งมอบตัวทาสเป็นการเรียกร้องให้ชำระหนี้ตามกฎหมาย ถ้าไม่มีการส่งมอบทาสภายในกำหนดระยะเวลาที่ตกลงกัน หรือภายในสามวันนับแต่ตกลงกัน จะเป็นผลให้สัญญาขายฝากทาสเป็นการระงับสิ้นลงโดยผลของกฎหมาย ทำให้นายเงินมีสิทธิเรียกร้องเงินค่าตัวทาสคืนจากผู้ขายทาสได้ แต่ไม่มีสิทธิเรียกค่าป่วยการ หรือค่าเสียหายใด ๆ นายเงินจะมีสิทธิเรียกค่าป่วยการได้ก็ต่อเมื่อพบในภายหลังว่าผู้ขายฝากทาสหลอกเอาเงินจากนายเงินไปแต่ไม่ยอมส่งมอบตัวทาสให้ หรือไม่สามารถส่งมอบตัวทาสได้เนื่องจากทาสได้หนีหายไป จนทำให้นายเงินได้รับความเสียหาย ทั้งนี้ นายเงินอาจคิดค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เช่นเดียวกัน

ข้อน่าสนใจอยู่ตรงที่ การกำหนดการคุ้มครองนายเงินจะมุ่งไปที่ตัวเงินอันเป็นวัตถุแห่งหนี้ตามสัญญาที่นายเงินได้จ่ายไปมากกว่าที่จะเป็นการคุ้มครองสิทธิในเนื้อตัวของนายเงินโดยตรง จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการผิดสัญญา เช่น การไม่ส่งทาสมาให้กับนายเงิน กฎหมายจะกำหนดให้ผู้ขายทาสต้องคืนค่าตัวทาสเป็นสำคัญ แสดงให้เห็นว่าเจตนารมณ์ของสัญญาขายฝากทาสมีความมุ่งหมายที่จะรักษาหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา เมื่อนายเงินได้จ่ายเงินค่าตัวทาส ผู้ขายทาสมีหน้าที่ส่งตัวทาสให้แล้วเสร็จ เมื่อทั้งสองฝ่ายได้ปฏิบัติตามสัญญาอันถือว่าการชำระหนี้ตามสัญญาแล้วหน้าที่ตามสัญญาจึงสิ้นสุดลง หลังจากนั้นเป็นผลของการปฏิบัติตามสัญญา

จึงเห็นได้ว่า โดยแท้ที่จริงแล้ว กฎหมายมุ่งคุ้มครองเงินของนายเงินมิให้สูญหายมากกว่าการคุ้มครองตัวบุคคล หรือมากกว่าการคุ้มครองความเชื่อใจในรูปแบบสัญญาต้องเป็นสัญญาที่ต้อง

ปฏิบัติต่อกัน ดังจะเห็นได้จากกรณีที่นายเงินถูกลวงขายทาสที่เป็นโจร และมีลูกของทาสหรือทาสในเรือนเบี้ยตกติดมาด้วย ถ้าปรากฏภายหลังพบว่าทาสที่ถูกขายมานั้นเป็นโจรร้าย กฎหมายกำหนดให้เรียกค่าตัวทาสในเรือนเบี้ยได้ อันแสดงให้เห็นว่ากฎหมายมุ่งคุ้มครองเงินค่าตัวของทาสที่นายเงินได้สูญเสียไป มากกว่าที่จะให้ผู้ขายฝากทาสแสดงความรับผิดชอบต่อตัวทาส เพราะความประพฤติดัวเป็นโจรนั้นเป็นเรื่องที่ผู้ขายทาสไม่อาจควบคุมได้ แต่ผู้ขายฝากสามารถนำค่าตัวทาสที่ได้รับไปแล้วจากนายเงินกลับมาคืนได้ และหากเกิดความเสียหายต่อนายเงินเพราะการไม่ได้ใช้การงานของทาสตามที่ตกลงกันไว้ในกรมธรรม์ นายเงินจะเรียกค่าสินไหมทดแทนการงานที่ต้องสูญเสียไปได้ เพราะวัตถุประสงค์ของสัญญาที่สำคัญของกรมธรรม์ขายฝากทาสอยู่ที่การได้ทาสมาใช้งานในครัวเรือน เมื่อไม่ได้ทาสมาใช้งานเพราะเหตุใด ๆ ตาม เป็นเหตุให้เลิกสัญญากันในทันทีโดยไม่ต้องบอกกล่าวก่อน แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อตัวทาสซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้เป็นสำคัญเช่นกัน

6. สรุป

บทความวิชาการนี้ได้อธิบายความรู้เกี่ยวกับความคุ้มครองนายเงินตามกรมธรรม์ขายฝากทาสที่สำคัญ คือ ความคุ้มครองนายเงินเกิดขึ้นข้อตกลงในสัญญาขายฝากทาสซึ่งมุ่งเน้นการปฏิบัติตามสัญญาต่อกัน คือ เมื่อนายเงินได้ชำระค่าตัวทาสไปแล้ว ย่อมได้รับการส่งมอบตัวทาสมาให้นายเงินตามสัญญา หากไม่มีการส่งมอบตัวทาส หรือเหตุสำคัญอันเกิดแก่ตัวทาสทำให้นายเงินไม่อาจใช้งานทาสได้ เช่น เป็นโจรร้าย สัญญานั้นย่อมสิ้นสุดลงทันทีโดยผลทางกฎหมายโดยไม่ต้องมีการบอกเลิกทางสัญญาก่อน องค์ความรู้นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาสัญญาตามพระไอยการลักษณะกัณฑ์ โดยควรให้ความสำคัญกับความคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายของผู้ให้กู้ และการเลิกสัญญาตามพระไอยการลักษณะกัณฑ์ รวมไปถึงเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาวิจัยทางประวัติศาสตร์กฎหมายไทยในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กำพล เวชสุทัศน์. (2521). *กฎหมายตราสามดวง*. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- ชุตินาถณ์ ฉลองวงศ์. (2555). *ประวัติศาสตร์การค้าทาง*. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : ก้าวแรก.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2528). *การแก้ไขความไม่เป็นธรรมในกฎหมายขายฝาก*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมิตร สอดสุข. (2543). *วิจัยไทยศึกษา ไทย-จีนศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ปรมินทร์ เครือทอง. (2547). *เปิดกรุงเก่ากรุงสยามสมัยรัชกาลที่ 4 เบื้องหลังประวัติศาสตร์ในหนังสือวิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554ก). *กรรมธรรม*. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2562, จาก <https://dict.longdo.com/search>
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554ข). *จุลาจล*. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2562, จาก <https://dict.longdo.com>
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554ค). *ตกเป็นพับ*. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2562, จาก <https://dict.longdo.com>
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554ค). *นายเงิน*. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2562, จาก <https://dict.longdo.com/search>
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554ค). *ปล้นสะดม*. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2562, จาก <https://dict.longdo.com/search>
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554ข). *สินไหม*. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2562, จาก <https://dict.longdo.com/search>
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554ง). *เชิญใจ*. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2562, จาก <https://dict.longdo.com/search>
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554จ). *เวียง*. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2562, จาก <https://dict.longdo.com/search>
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554ฉ). *ป่วยการ*. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2562, จาก <https://dict.longdo.com/search>

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554ช). *อุบาย*. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2562, จาก

<https://dict.longdo.com/search>

มติชนออนไลน์. (2547). *กรรมธรรม*. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2562, จาก

<https://www.matichon.co.th>

ร.แสงกาด์. (2526). *ประวัติศาสตร์กฎหมาย*. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

วินัย พงษ์ศรีเพียร. (บก.). (2550). *กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).